

SPECIALIZOVANÝ PŘEKLAD – VÝZVY A PERSPEKTIVY

MARGARITA RUMENOVA

Masaryk University, Brno

SPECIALIZED TRANSLATION – CHALLENGES AND PERSPECTIVES. A review of: Kreytchova, Elena. *Translation and Its Challenges*. Sofia: Paradigma, 2020, 165 pp. ISBN 978-954-326-414-8 [original publication in Bulgarian: Крейчова, Елена. *Преводът и неговите предизвикателства*. София: Парадигма, 2020, 165 с., ISBN 978-954-326-414-8.]

Keywords: Elena Kreytchova, translation, specialized translation, Bulgarian language, Czech language

Kniha *Преводът и неговите предизвикателства* (*Překlad a jeho výzvy*) vydaná v Sofii v renomovaném nakladatelství *Paradigma* v roce 2020 obsahuje texty, které odrážejí zkušenosti autorky – docentky Eleny Krejčové – z výuky lingvistických disciplín na Masarykově univerzitě v Brně, kde připravuje studenty (především bulharisty) mj. k povolání překladatelů a tlumočníků, ale také zkušenosti z její vlastní dvacetileté praxe soudní tlumočnice.

Monografie představuje překlad jako kulturní fenomén, který je již odedávna součástí lidské civilizace a který ji také výrazně ovlivňoval. Díky poznatkům a cennostem šířeným a dostupným prostřednictvím překladu lidstvo nabyla výraznou část své kultury a vzdělání. Autorka připomíná, že překlad jako intelektuální výzva byl jak v minulosti, tak i dnes přitažlivý pro lidi slova – poskytuje totiž prostor pro vyjadřování nejen jazykových schopností a kompetence v cizím jazyce, ale také prověřuje znalosti rodného jazyka a klade na překladatele vysoké nároky na všeobecné znalosti o světě a na schopnost pracovat s informacemi z různých oborů lidské činnosti.

Publikace je rozdělena do dvou částí: první, obsáhlější část nazvaná Studie, je více teoretická, jednotlivé kapitoly se věnují různým konkrétním problémům z oblasti specializovaného překladu – otázkám adekvátnosti a ekvivalence, strojového překladu, kvality odborného překladu, překladatelské etiky, výuky a školení překladatelů a tlumočníků. Druhá část nazvaná Etudy je spíše esejistického charakteru, obsahuje dva texty, ve kterých autorka sdílí s čtenáři své osobní postřehy z praxe soudní tlumočnice a překladatelky.

Kniha se zaměřuje především na specializovaný překlad. E. Krejčová seznamuje čtenáře s nejnovější teoretickou bází, syntetizuje poznatky z oblasti translatologie, a to jak české, tak i bulharské, a kontrastivní metodou prezentuje různé pohledy na zkoumanou oblast. Autorka analyzuje některé specifické problémy profese překladatele – naše generace je totiž svědkem největší revoluce v oblasti překládání, a to díky širokým možnostem, které nám poskytuje využívání osobních počítačů, textových editorů, elektronických slovníků a dále ještě modernějších technologií spojených s CAT-překladem, strojovým překladem a dalšími aplikacemi. Otázky, kterými se E. Krejčová zabývá, jsou například tyto: jaké změny pozorujeme ve sféře tlumočení a překládání? Co musejí překladatelé překonávat a jak by se měli přizpůsobit, aby drželi tempo doby a aby uspěli na trhu práce? Co by nemělo chybět v profilu budoucího překladatele? Jaká bude budoucnost překladu – budou lidé zaměněni stroji? Za několik let nebo desetiletí budeme zcela jistě používat ještě lépe rozvinuté technologické produkty a překladatelům tak budou bezesporu nabídnuty nové možnosti. Autorka dospívá k závěru, že bez ohledu na to, jaká nová technologie se v budoucnu objeví, je zřejmé, že čistě jazykové a překladatelské dovednosti nejsou dostatečné ani dnes a že schopnosti využívání těch správných technologií jsou předností, ba dokonce otázkou profesního přežití, obzvláště pro mladší generaci tlumočníků a překladatelů. Ve svých textech autorka ukazuje, jak se v budoucnu překladatelé budou muset orientovat v možnostech nabízených technologiemi a v tom, jak je využívat ve svůj prospěch. Rozvoj v oblasti současných překladatelských a tlumočnických služeb je ještě výrazněji zaměřen na kombinaci strojového a lidského překladu, což může být nazváno inteligentním překladem – zatímco překladatel odpovídá za zajištění kvality, koheze a koherence textu a rovněž za správné používání a sladění terminologie, strojový překlad nám pomůže s pochopením textů, ale také ke zvýšení celkového objemu poskytované práce. Autorka má za to, že strojový překlad zůstane nástrojem, který usnadní a zrychlí práci na překladu, avšak samotného překladatele zcela nahradit nemůže.

Elena Krejčová též uvádí, že jedním z hlavních problémů současné překladatelské profese může být nejen identifikace klíčových kompetencí, kterými by měl dobrý a konkurenčeschopný překladatel vládnout, ale také otázka, kde a jak by ty kompetence měl získat a jak by měl připravit budoucí překladatele na jejich profesní dráhu. Autorka popisuje výzvy a odpovědnost především ve spojitosti s univerzitami, které budoucí překladatele a tlumočníky odborně připravují.

Kniha nepochybňě zaujme nejen úzký okruh odborníků, ale každého, kdo podlehl kouzlu slova a překladu. A takových je určitě mnoho, neboť překlad je v našich životech přítomen mnohem častěji, než si jsme schopni připustit – dokonce i větší část naší každodenní komunikace je umožněna právě díky překladu, bez něho by to nešlo.